(b.v. dr Kuyper's spreken van een „*ontluiken*" der pluriformiteit na de Reformatie), scheeve interpretatie van de geschiedenis (Dr Kuyper's taxatie van Luthers bulverbranding, zijn en Bavincks meeningen inzake uniformiteit vóór en pluriformiteit ná de Reformatie), een door-elkaar hanteeren van den term „kerk" in meer dan één beteekenis, en meer andere dingen, bewijzen volgens spr. dat ook de besten met het vraagstuk verlegen zitten; den eenen keer bouwt men zijn leer op wat men houdt voor een positief werk van God, den anderen keer op wat wezenlijk niets anders is dan zonden (van „bedrijf" of van „nalatigheid") der menschen; nu eens wordt de pluriformiteit beredeneerd los van alle „Kirchen-Bildung", den anderen keer wordt *juist* de kirchen-bildende kracht opgenomen in de constructie van de desbetreffende leer; den eenen keer sluit men secten, ketters buiten den horizont van dit debat, den anderen keer zijn juist zij de aanleiding tot het aan de orde stellen van het probleem. Met voorbeelden lichtte spr. een en ander toe. Bovendien geeft de confessie aanwijzingen, die verscheiden uitspraken, ook van overigens gereformeerde theologen, niet met zich laten vereenigen. Haar onderscheidingen (kerk, secte, ware, valsche kerk, zichtbare en schier onzichtbaar geworden kerk) zijn niet alleen geboren buiten de sfeer, waarin de pluriformiteits-idee opkomt, doch verdragen ze ten deele ook niet. Hierbij valt, aldus spr., wel te bedenken, dat de confessie geschreven is *nadat* tusschen Lutherschen en Calvinisten reeds lang gedebatteerd was; nadat ook in eigen land deze controversen aanwijsbare sporen hadden achtergelaten.

Vervolgens tot enkele thetische opmerkingen komend, wees spr. er op, dat de kerk *geloofs*-stuk is, met al wat „in of aan" haar is. Men mag de leer omtrent de kerk geen oogenblik opbouwen „uit", niet eens „in aansluiting aan" wat empirisch voor oogen is. Men moet het dogma der kerk precies langs dezelfde denk-wegen van geloof opbouwen, als men doet met de triniteit, de twee naturen van Christus, de schepping. Wie het anders doet, volgt de methode van het ongeloof. Voorts: hetgeen thans in de kerk zijn mag (in haar „op-komst" nl.) moet ook geweest zijn in haar „af-komst" van den beginne. Wat in dat „begin" (ook van elke nieuwe „bedeeling") er niet in mocht zijn, mág ook thans niet worden aanvaard: historische evoluties kondigen geen wetten af. Daarna: inzake het vraagstuk van eenheid en verscheidenheid geeft de Schrift openbaring, welke ook hier de rechte wegen leert vinden. Gehandeld werd in aansluiting hieraan over de beteekenis van plaatselijke, nationale geschiedenis: over den naam „kerk", al of niet te vervangen door een anderen naam, over geoorloofde, Gods rijkdom uitwijzende, en ongeoorloofde, menschelijke zonde demonstreerende pluriformiteit of pluraliteit; over de concrete verhouding, in te nemen tegenover bestaande instituten. Sterk legde spr. den nadruk op het alleen door het geloof recht te stellen kerk-begrip (dat men even „dwaas" en „ergerlijk" moet durven laten als alles, wat in 1 Cor. 2 dien naam krijgt). Dan alleen toch kan men komen tot de mogelijkheid van gehoorzaamheid; kan men waardeeren de individuen, en erkennen wat in de plurale formaties goed is, resp. ontbreekt, of scheefgetrokken werd; kan men ook elkander helpen, en opwekken tot de bekeering: de eerste sociale daad, de eerste ware kerk-verrichting. Gaat men dien weg niet op, laat men de confessie practisch los, verlaat men de facto het absolute standpunt (niet in zelf-approbatie natuurlijk, doch in aanvaarding van Christus' eischen), welk absoluut standpunt dan toch soms als memoriepost of uiterlijk „kenmerk" van „anderstelde" trouw officieel aanvaard wordt, dan verlaat men Christus' recht, laat de leden van Christus' „mystieke lichaam" in andere formaties *hùn*, heeft *dus* niet lief, maakt den waren vrede onmogelijk door een oogenblikkelijk vertoon van schijnvrede, en laat de kerk als Heilsanstalt verhuizen naar het slop. Katholiciteit en „pluriformiteit" mogen niet vereenzelvigd worden; rechte erkenning van de eerste helpt over veel ondoordachtheden van de tweede heen. Het woord „kerk" zal voorloopig wel niet van zijn over-belasting te ontheffen zijn, doch men zal den moed moeten hebben in de kerk de taal der Schrift te spreken. Doet men dat, dan zal de naam „kerk" over en weer vaker moeten ontzegd worden dan thans geschiedt; en dit zal waarschijnlijk de eerste daad van broederlijkheid zijn, die de slapers opwekt „uit de dooden" en den Koning der kerk over hen doet lichten, gelijk over ons — tot kerkreformatie. Dan zal de valschelijk zoo genaamde pluriformiteit worden weggenomen, en geven wij den Heiligen Geest van schepping en herschepping weer de baan vrij (onzerzijds) tot ontplooiing van die door Hem gewilde „pluriformiteit", welke alleen in de eenheid van het kerk-instituut veilig is, en nimmer haar mooien naam heeft af te staan ter dekking van leelijke pluraliteit.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Amsterdam-West: A. H. Hilbers te Enschedé.

Bedankt voor:
Schiedam: J. Drenth te Broek op Langendijk.

Intrede te:
Aalsmeer: W. Heerma, cand. Tekst: 1 Cor. 1:21.
Harlingen: W. Ramaker, cand. Tekst: 1 Cor. 1:23 en 24.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:
Vlaardingen: M. Heijkoop te Utrecht.

Bedankt voor:
Ierseke: J. D. Barth te Borssele.
Moercapelle: M. Hofman te Krabbendijke.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:
Benschop: P. Kuylman te Doornspijk.
Bergschenhoek: A. H. J. G. v. Voorthuizen te Lage Vuursche.
Brielsch Nieuwland: H. W. Bosch te Geertruidenberg.
Heteren: D. J. v. d. Graaf te Ede (G.).
Kesteren: C. J. v. d. Graaf te Nijkerk.
Lathum (toez.): S. Warmolts, cand. te Scherpenzeel.
Randwijk: W. L. Mulder te Voorthuizen.
Ridderkerk: W. Deur te Schoonhoven.
Roodeschool (toez.): IJ. Alkema te Lemelerveld.
Rijnsaterswoude: C. Warmolts, cand. te Scherpenzeel.
Vinkeveen: N. van der Snoek te Veenendaal.

Bedankt voor:
Emst: K. v. As te Rouveen.
Ooltgensplaat: S. Goverts te Gameren.
Ouderkerk a. d. IJssel: J. H. Koster te Montfoort.
Rotterdam (vac. J. C. H. Scholten): G. J. Waardenburg te Haarlem.
Ureterp en Siegerswoude: J. C. Fischer te Jukwerd.

Intrede te:
Kortenhoef: P. Hakkesteegt, cand. Tekst: 1 Cor. 2:2.
IJlst: J. C. M. Jansen. Tekst: Psalm 51:17.

Afscheid van:
Burgh (Z.): J. W. Boogaard. Tekst: Hand. 20:32.

Overleden:
16 November: F. M. Kuipers, pred. te Kerkwerve-Scharkerke (Sch.), 29 jaar.

HEDEN VERSCHEEN:
DE EER VAN DE VLAG
Uit het dagboek van een Hollandschen Reeruut in de jaren 1830—1832
door
W. van den Akker
Met 2 portretten op kunstdruk-papier.
Prijs f 1.25 - Geb. f 1.90
Een interessant, boeiend verhaal van iemand, die de gebeurtenissen van een eeuw geleden zelf heeft meegemaakt. Dat geeft bijzondere waarde en groote attractie aan dit boek. Iedere echte Vaderlander zal in dezen herdenkingstijd dit mooie boek willen lezen. Het is in elken boekhandel voorhanden.
J. H. Kok - Kampen

D. BESSELINK
Goethovenstr. 28 - Van Woustr. 180 AMSTERDAM
SPECIALITEIT
HOEDEN - PETTEN
Heeren Mode-Artikelen.
Telefoon 20657.

Amsterdamsche Drogisterij
Brinklaan 89 - BUSSUM - Telefoon 175
Wij maken voor U klaar ALLE mogelijke Kruiden, Recepten, uit onberispelijk verschen aanvoer, tegen billijke prijzen.
Beleefd aanbevelend, J. SLAAP.

Brood-, Koek- en Banketbakkerij
W. v. GROEN
Neuweg 16, HILVERSUM
Telefoon 1675
Levert uitsluitend prima kwaliteit

LIMONADEFABRIEK EN BIERBOTTELARIJ
P. v. D. HOOFD,
Blazoenstraat 15 - Tel. 51505
ROTTERDAM
Limonade Gazeuse
Wijnen en Likeuren

Santpoortsche Vleeschhouwerij en Varkensslagerij
Telefoon No. 22410
Het beste en oudste adres
Levert uitsluitend eerste kwaliteit
Electrische Koel-inrichting
Aanbevelend, C. HALFF

EYFFES' is de naam van de fijnste en lekkerste bananen.
Bij alle Groenten- en Fruithandelaren verkrijgbaar.
Kenbaar aan het blauwe etiket
Engros voor Leiden en omstreken
D. DIRKSE Jr.
Vrouwenkerkkoorstraat 2
Telefoon 419 LEIDEN.

ANTON J. MARKUS Jr.
WONINGINRICHTING.
Oude Molstraat 55 - Den Haag.
Telefoon 11038.

J. J. EBMEIJER
ANNO 1743
HOOGENDAM 1 - ZAANDAM
Telef. 22
WIJNEN - GEDISTILLEERD
Advocaat - Limonades

ELECTR. MEUBELMAKERIJ
H. J. KUIJPERS, Den Haag
Massief eiken Liberti Fauteuils met kussens f 16.50.
Werkplaats: Reitzstraat 20
Telefoon 37647
Kantoor: Herman Costerstr. 267
Telefoon 90879

VLEESCHHOUWERIJ EN SPEKSLAGERIJ
annex
Fijne Vleeschwaren.
J. L. MARZ - DEN HAAG
Ant. Heinsiusstraat 16 - Tel. 53199

B. KREUNING
COMPLETE MEUBILEERING
VEERSTRAAT 27-29 - TEL. 107
HILVERSUM
POSTGIRO 27825
Reparatie-Inrichting voor Tapijten, Gordijnen, Bedden en Meubelen.

HEDEN VERSCHEEN:
GODS WOORD EN DER EEUWEN GETUIGENIS
HET OUDE TESTAMENT IN HET LICHT DER OOSTERSCHE OPGRAVINGEN
DOOR **Prof. Dr A. NOORDTZIJ**
2E VERMEERDERDE DRUK
Met Aanteekeningen, Teksten-, Personen-, Zaakregister - Groot royaal formaat - 538 bladzijden Met 52 platen op kunstdrukpapier (waarvan 4 in kleurendruk) en vele tekstillustraties.
PRIJS f 8.50 - GEBONDEN f 10.—
Deze tweede druk is door door den Auteur geheel herzien en bijgewerkt met de vondsten der laatste jaren. Deze nieuwe druk bevat ongeveer 130 bladzijden meer dan de eerste. Bovendien zijn talrijke geheel nieuwe en zeldzame illustraties opgenomen. Ook werd aan dezen herdruk een tweetal nieuwe registers toegevoegd. Het is dus feitelijk een geheel nieuw werk geworden. En wat van belang is: ondanks dit alles, ondanks vernieuwing en uitbreiding, is de prijs niet verhoogd. Gerekend naar den grooteren omvang beteekent dit practisch een prijsverlaging van 25%. Hier wordt een standaardwerk aangeboden, zooals er op dit gebied geen tweede bestaat. Alle menschen, die den Bijbel lezen, hebben dit boek noodig, om de Heilige Schrift beter te verstaan.
Het geïllustreerd prospectus met volledige inhoudsopgaaf wordt gaarne gratis toegezonden.
IN ELKEN BOEKHANDEL VERKRIJGBAAR
J. H. KOK - KAMPEN

De 's-Gravenhaagsche
Begrafenis-Onderneming
van
Lambooij & Zonen
is onmiddellijk, door het geheele rijk, te ontbieden, om de leiding van een begrafenis of transport op zich te nemen.
Kantoor: Kockstraat 134
Tel. 30283 — Girorek. 77642

ZALIG DE DOODEN, DIE IN DEN HEERE STERVEN
Een lied met harmonium-, orgel- of piano-begeleiding.
4e druk. Prijs f 0.40.
OOSTERBAAN & LE COINTRE.
GOES.

Banketbakkerij - Kokerij
H. FERD. KUIPERS
Opgericht 1863.
Barteljorisstr. 22, Haarlem
Tel. 10508.
ALLEEN ÉÉN KWALITEIT „DE BESTE"
Specialiteit:
Amandelkrullen. Hors d'oeuvres variés

W. H. DE GRUIJTER - DEN HAAG
Aannemer van Schilderwerken
Glazenmaker
Werkplaats: De Ruyterstraat 8a
Woning: De Ruyterstraat 10
Gironummer 84729
Telefoon 14527

A. J. W. VAN BAAREN
Handel in:
Paling - Bokking - Makreelen, Gemarineerde Haring, Mosselen en Zuurwaren. — Comestibles.
Dagelijks versche- en gebakken Visch.
De Eetsalon is: Keizerstraat 21
HELDER — TELEFOON 436

W. J. KRUIS, ROTTERDAM
HANG 16
Tel. 13489 - Postch. en Giro 45350
Manden- en Rietfabrikant
LIGSTOELEN - SERREMEUBELEN
WASCHMANDEN EN WIEGEN

GLAS IN LOOD
FIRMA BOTERMANS
DEN HAAG
v. h. Newtonstraat 447, thans
PAULUS POTTERSTRAAT 293d
Telef. 30259

B. BUNSCHOTEN - FRUITHANDEL
Laarderweg 1 - Tel. 860
BUSSUM
Handel in Binnenlandsch- en Buitenlandsch Fruit tegen concurreerenden prijs

Meubelmakerij Stoffeerderij
Rotterdam **H. KAPTEIN** Tel. 43885
Blommersdijkschelaan 34b
Complete Meubileering, ook volgens teekening
Reparatie aan alle Meubelen
Vraagt prijs. Beslist eigen werk

VELPSCHE MELKINRICHTING
Beekhuizerlaan - Telefoon 462
VELP
Levert prima
MELK en MELKPRODUCTEN

Heden verschenen van
Dr H. A. v. ANDEL
Godskennis en Zelfkennis
2e druk
Gods gebod en ons gebed
2e druk
Prijs van elk boek:
f 1.10 - Gebonden f 1.65
Zeer aantrekkelijke populair-wetenschappelijke werkjes. In 't eerstgenoemde behandelt de auteur de voornaamste onderwerpen van het christelijk geloof; met 't tweede bedoelt hij verheldering van inzicht in Gods Wet en verlevendiging van het gebed. In elken boekh. voorhanden.
J. H. Kok - Kampen

TE KOOP:
De tien eerste complete jaargangen van „De Reformatie"
Adres No. 8, Bureau van dit Blad te Goes.

Maison De Nouveauté
TH. MEUWESE.
Roggestraat 30 - Arnhem
Meest gesorteerde Magazijn
ZIJDEN, WOLLEN EN KATOENEN STOFFEN
GARNEERINGEN

Voor al uwe
Kantoor-, School- en Schrijfbehoeften
maar ook voor
alle Handelsdrukwerken
IS UW ADRES:
RAKERS' BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
Electr. Handelsdrukkerij
Hommelstraat 11a - ARNHEM
Telef. 23795
Het Arnhemsche Vulpenhuis met eigen Reparatieinrichting
Wij steunen UW zaak.
Steunt U ONZE zaak

Lezers van „De Reformatie", die met zooveel sympathie dit blad ontvangen, wilt ook uw FAMILIE-ADVERTENTIËN ter plaatsing zenden.